

Presentatie ‘veiligheid opnieuw doordenken’

door Kees Nieuwerth

Aan het begin van de Vredesweek 2024 op zaterdag 14 september werd door de Werkgroep Inclusieve Veiligheid – bestaande uit vertegenwoordigers van Kerk en Vrede, Eirene en de Quakers – een alternatieve visie op het gangbare vredes- en veiligheidsbeleid gepresenteerd.

Dit projectdocument onder de titel *Veiligheid Opmnieuw Doordenken* is mede gebaseerd op een scenariostudie uitgevoerd door de Duitse kerken. Deze is in de afgelopen periode vertaald in het Nederlands, alsmede geactualiseerd en bewerkt voor de Nederlandse beleidscontext. In een wereld die wordt geteisterd door oorlogen en waar militairen de gesprekken hierover domineren vinden wij dat er grote behoefte is aan een hoopvol perspectief op een alternatief veiligheidsbeleid. Een nieuwe veiligheidsarchitectuur. Een hoopvolle stip op de horizon.

Veiligheid Opmnieuw Doordenken introduceert het concept van ‘inclusieve veiligheid’ als alternatief voor het gangbare militaire veiligheidsbeleid. Dit concept benadrukt de noodzaak van samenwerking en het overstijgen van nationaal en eigenbelang voor mondiale veiligheid. De kerngedachte wordt gevormd door internationale samenwerking, het begrenzen van de economie door de ecologie en het aanleren en praktiseren van geweldloze weerbaarheid. Gepleit wordt voor een civiel veiligheidsbeleid waarbij internationale samenwerking en het handhaven van mensenrechten centraal staan. Dit mede vanuit de groeiende overtuiging dat militaire oplossingen ontoereikend zijn bij complexe uitdagingen zoals klimaatverandering, cyberveiligheid en verschuivende geopolitieke verhoudingen in de wereld van vandaag. Tegen de honderd deelnemers vanuit de vredesbeweging in Nederland gingen in op de uitnodiging om met ons mee te komen denken over deze visie en mee te praten over het opzetten van een campagne om dit alternatieve beleid (ook) in Nederland gestalte te geven in de komende jaren.

Kees Nieuwerth gaf een inleiding: Goedemorgen allemaal, fijn dat u er bent! En dat er zo veel verschillende organisaties vertegenwoordigd zijn. Zelfs deelnemers uit België, Duitsland en Noorwegen!

Ik nam onlangs deel aan een wereldconferentie van mijn kerkgenootschap – de Quakers – als één van de ‘vredeskerken’ constateerden wij daar, tot ons

Kees Nieuwerth

verdriet, dat er momenteel oorlogen woeden op alle continenten. Maar naast alle inspanningen – op korte termijn – om die gewapende conflicten te beëindigen moeten we ons ook richten op de lange termijn. Daarover gaat het vandaag. Met gepaste trots presenteren wij vandaag, aan het begin van de Vredesweek 2024, ons projectdocument *Veiligheid Opnieuw Doordenken!*

Van Sicherheits Neu Denken (2018) Naar Veiligheid Opnieuw Doordenken (2024)

De eerste editie van de Scenariostudie *Sicherheit Neu Denken* (SND) van de Protestantse Kerk in Baden werd gepubliceerd in 2018. Sindsdien is er veel veranderd in de wereld. Er braken twee nieuwe oorlogen uit: in Oekraïne en in Gaza. De geopolitieke verhoudingen in de wereld veranderden aanzienlijk. Met Rusland, maar met name ook met China en de zogeheten BRICS-landen. Daarmee geconfronteerd begonnen wij als Werkgroep Inclusieve Veiligheid aan de ‘vertaling’ van SND. We noemden de eerste poging daartoe wel eens onderling grappenderwijs: ‘de gatenkaas’. In die versie uit 2018 ontbrak een analyse van die twee oorlogen in het hart en aan de rand van Europa; de toenemende spanningen met China; de cyberveiligheid; de rol van kunstmatige intelligentie en satellieten in de ruimte bij moderne oorlogvoering. Er moet bijvoorbeeld meer aandacht komen voor de overschrijding van planetaire grenzen in de vorm van de klimaat- en biodiversiteits-crisis! Bovendien moesten die delen over de Duitse overheid nog helemaal naar de Nederlandse beleidscontext bewerkt worden. Kortom: het gaat hier om een *bewerking* van die – op zichzelf – inspirerende Duitse scenariostudie. Zo voegden we er een compleet nieuw *de-escalatiescenario* aan toe over die oorlogen in Oekraïne en Gaza en de lessen die we daaruit kunnen leren. Bovendien gaf de Duitse SND-beweging recent ook aanvullingen uit rond bijvoorbeeld de relatie met China en over cybersecurity, waarvan we dankbaar gebruik maakten. Het is dus niet langer meer een ‘gatenkaas’, maar het is een ‘Goudse kaas’ geworden: en dan ‘goud’ in het Gronings, namelijk een ‘goede’, een meer gerijpte kaas!

Maar intussen is het oorlog, in Europa, het Midden-Oosten en Afrika.

En waar is de vredesbeweging, die in de jaren tachtig van de vorige eeuw nog duizenden op de been bracht om te demonstreren tegen de plaatsing van

kruisraketten in ons land? Waar is de ‘morele ambitie’ van die vredesbeweging hier en nu? Wel zien we dagelijks de ene na de andere generaal en ‘defensie-deskundige’ in de media pleiten voor nog meer bewapening als reactie daarop, alsof er geen andere weg zou zijn! Een nieuwe bewapeningswedloop, een nieuwe koude winter.

Maar eens zal er een nieuwe lente komen, een nieuw geluid en zullen er nieuwe kansen op het bouwen van een rechtvaardige en inclusieve vrede ontstaan. We willen naar een ‘veiligheidsgeluid’, een ander vredesbeleid. Zullen we dat militaire beleid dan transformeren tot een alternatief civiel beleid? Hét symbool van transformatie bij uitstek is toch de vlinder? Daarom staat de citroenvlinder dus op de omslag van ons document *Veiligheid Opnieuw Doordenken*. Want juist de citroenvlinder zien we als eerste na de winter. Na deze *winter van herbewapening* hopen wij dus op die citroenvlinder in de *lente van de inclusieve veiligheid*. Een voorjaar van vrede!

Zoals een beroemd lied uit de filmwereld het zegt: ‘You Must Believe In Spring!’.

Daarmee symboliseert de omslag van ons projectdocument tegelijkertijd dé OMSLAG die we willen bewerkstelligen in het vredes- en veiligheidsbeleid.

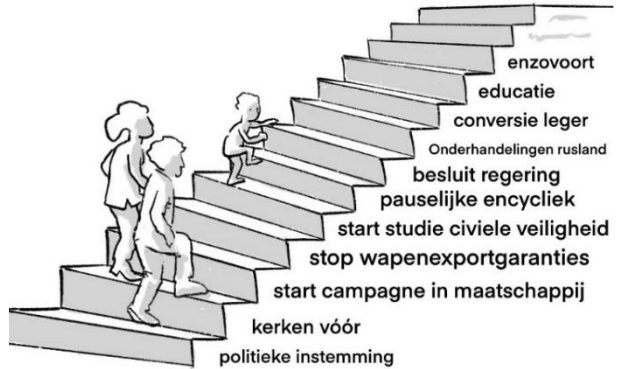

Vervolgens mocht Kees het eerste exemplaar van ons document officieel aanbieden aan de vertegenwoordiger van de Duitse beweging, Mike Zipser. In zijn dankwoord zei Mike dat hij blij was dat hij namens Sicherheit Neu Denken vandaag bij de presentatie van de Nederlandse versie mocht zijn. Hij wees erop dat er inmiddels niet alleen een Nederlandse bewerking van SND is, maar dat die er ook zijn in Oostenrijk, Polen, Frankrijk. Bovendien wordt gewerkt aan een Zwitserse versie. Ook bestond in het Verenigd Koninkrijk ook al een verwante beweging: ‘Rethinking Security’. En zelfs in Afrika is intussen vanuit vredesbewegingen in verschillende landen ‘Rethinking Security Africa’ ontstaan. Zo groeit er dus een nieuwe internationale vredesbeweging! Heel verheugend. In Duitsland wordt SND ondersteund door vele kerken, vredesbewegingen en nadere NGO’s. En vandaag – heel fijn – wordt de Nederlandse versie *Veiligheid Opnieuw Doordenken* ten doop gehouden. Namens SND feliciteer ik de Werkgroep Inclusieve

veiligheid daarmee! Ik wens dat wij allen in Europa de komende jaren samenwerken zodat het positieve scenario werkelijkheid wordt!

Stappenplan voor een campagne in Nederland.

Een stappenplan van telkens vijfjarige periodes waarin - terug redenerend vanuit het streefbeeld - acties ondernomen dienen te worden om ook in Nederland tot de omschakeling van een militair naar een civiel vredes- en veiligheidsbeleid te komen.

In het regionale ziekenhuis waar ik de laatste tijd (helaas) regelmatig kom staat op een scherm de mededeling: *‘veiligheid kost tijd’*. Ja, dus het bereiken van **echte veiligheid** kost ook tijd! Vandaar een stappenplan tot het jaar 2045.

Johannes Borger nodigde bij de nabeschuiving Kees uit om in de vorm van een slotwoord in te gaan op de bijdragen vanuit de groepsgesprekken. Een ‘onmogelijke’ taak! Allereerst nog maar eens twee feiten: Een aantal jaren geleden bedroegen de wereldwijde uitgaven voor bewapening het onbevatelijke getal van 12 met 12 nullen erachter. Waarschijnlijk is dit nu al 15 met 12 nullen erachter. Economisch gezien: wat een enorme ‘opportunity costs’! Kunnen we dat bedrag niet besteden aan een betere en vreedzamer wereld? Nog zo’n onbevatelijk getal: als we alle krijgsmachten in de wereld bij elkaar zetten en beschouwen als een ‘land’, dan staat dat land vierde op de ranglijst van landen met de meeste CO-2 uitstoot.

Moet dat nou zo? Kan het niet anders? Hierover gaat het!

